

**TÜRKİYE' DE VE
DÜNYADA GÜBRE
SANAYİNİN DURUMU**

Ülkemizde gübre, ilaç gibi girdilerin kullanımında yetersizlikler bulunmakla birlikte, bazı bölgelerimizde bu tür girdilerin bilinçsizce kullanıldığı ve bu nedenle gereksiz harcamaların yapıldığı bilinmektedir. Gübrenin verimlilik üzerinde etkisinin en üst düzeyde olabilmesi için, toprak ve yaprak analizi ile birlikte belirlenecek gübre cinsi, miktarı, gübreleme yöntem ve zamanının iyi ayarlanması, ayrıca yağışların ve sulamanın zaman ve miktarına da dikkat edilmesi gerekmektedir. Toprağın korunarak verimliliğinin sağlanması açısından toprak ve bitkinin ihtiyaç duyduğu bitki besin maddesini içeren gübrenin toprağa verilmesi gerekir. Bilinçsizce ve tekniğine uygun olarak kullanılmayan gübreler, bitkisel üretimin azalmasına yol açarken, toprak yapısını bozmakta, içme sularının kalitesini düşürmekte ve yer altı sularını kirleterek doğal kaynaklarımızın israfına yol açmaktadır. Bu nedenle, birim alandan elde edilen üretim miktarının artırılması, yani verimlilik artışı için girdi kullanımının önemi son derece büyüktür.

Dünyada gübre üretimi ve tüketimi

Dünyada artan gübre talebinin yaklaşık % 63.5'i gelişmekte olan ülkelerden karşılanmaktadır. Dünyada en büyük gübre üreticisi ülkeler sırası ile % 20,6 ile Çin , % 11,6 ile ABD, % 10,3 ile Hindistan, % 9,2 ile Kanada ve % 8,1 ile de Rusya'dır.

1960/2001 yılları arasında gelişmekte olan ülkelerde gübre kullanım 2,5; gelişmiş ülkelerde de 0,9 kat artış göstermiştir. Dünya gübre talebinde yüksek pay alan ülkeler ise sırasıyla; % 25,4 oranı ile Çin, % 13,6 ile ABD, % 12,3 ile Hindistan, % 5,5 ile Brezilya, % 3,0 ile Fransa, , % 2,2 ile de Pakistan'dır. 1920 yılında 14 milyon ton olan dünya gübre tüketimi 1989 yılında 143 milyon tona yükselmiştir. 1989/94 yıllarında 23 milyon ton gerileme yaşanmıştır. Bu gerileme ise Orta Avrupa ülkeleri, ve Sovyetler Birliği'nde tüketiminin azalmasına neden olmuştur. 2001 yılında ise tüketim 138 milyon tona yükselmiştir. Sosyalist ve Güney Asya ülkeleri ile Latin Amerika ülkelerinde artış gözlenirken Batı Avrupa ülkelerinde tüketim sabit kalmıştır.

Türkiye'nin İthalatta payı % 2 olup, dünya sıralamasında 9'uncu sıradadır. Önemli ithalatçı ülkeler ABD, Çin, Brezilya, Fransa ve Hindistan'dır. Dünya ihracatında ise pay alan ülkeler sırasıyla; yüzde 17 oranı ile Kanada, yüzde 16 ile Rusya, yüzde 12 ile ABD, yüzde 5 ile Almanya ve Beyaz Rusya, yüzde 3 ile İsrail, Ukrayna, Belçika ve Ürdün gelmektedir. Bu ülkelerde gübre yapımında kullanılan doğal kaynakların bulunması rekabet üstünlüğü sağlamaktadır.

Türkiye' de gübre üretimi ve tüketimi

Kimyevi gübreleri azotlu, fosforlu ve potasyumlu ve kompoze gübreler olarak dörde ayırmak mümkündür.

Azotlu gübreler amonyum sülfat, amonyum nitrat ve üre olarak üç grupta toplanmaktadır. Amonyum sülfat gübresinin içinde % 21 oranında azot bitki besin maddesi vardır. Eğer bu gübre asit reaksiyonlu topraklarda uzun süre ve çok kullanılırsa, toprakların daha fazla asitleşmesine neden olacağından toprak verimsizleşir. Amonyum nitrat gübresinden % 26 saf azot besin maddesi içeren kireçli, %33 saf azot besin maddesi içeren ise saf olan amonyum nitrat gübresidir. Azotlu gübreler toprakta çok hareketli gübreler oldukları için fazla yağışlarla ve sulama suyu ile yıkanarak veya gaz halinde uçarak kaybolabileceği için, hepsinin bir defada ekim veya dikimde verilmeyip, bitkinin çeşitli büyüme devrelerinde olmak üzere birkaç kısma bölünerek verilmesi daha uygun olmaktadır.

Fosforlu gübrelerden, triplesüperfosfat gübresi taban gübresi olarak da bilinmektedir. Triple süperfosfat (TSP) gübresinin kullanılmasında dikkat edilmesi gereken konu, gübrenin

ekim veya dikimden önce verilmesini ve mümkün olduğu kadar tohum ve kök derinliğine gömülmesini sağlamaktır. Fosforlu gübreler ekimden veya dikimden hemen önce veya ekim sırasında verilmelidir.

Potasyumlu gübreler, potasyum sülfat ve potasyum klorür olarak ikiye ayrılmaktadır. Potasyum sülfat gübresinin ağırlığının yarısı oranında (% 50) , potasyum klorür gübresinin ise ağırlığının yarısından biraz fazla % 60 oranında potasyum besin maddesi bulunmaktadır. Azot ve fosfor bakımından fakir potasyum besin maddesi bakımından ise yeterli olan topraklarımızda potasyumlu gübre kullanımı azot ve fosforlu gübre kullanımına göre daha az olmaktadır. Toprak analizleri yaptırılarak potasyum eksikliği tespit edilen yerlere verilecek olan potasyumlu gübrelerde ekim ve dikim zamanında verilmelidir.

Kompoze gübreler ise , birden fazla bitki besin maddesini bir arada bulunduran gübredir. Kompoze gübrenin içerisindeki bitki besin maddeleri sırası ile azot, fosfor ve potasyumdur. Diamonyum fosfat gübresi de kompoze bir gübre olup, 100 kg. diamonyum fosfat gübresinde 18 kg. azot ve 46 kg. fosfor bulunmaktadır.

Kimyevi Gübre Üretimi

Gübre sanayinin 1999 yılı üretimi 2000 yılına göre yüzde 4 oranında azalmıştır. Buna göre 1999 yılı gübre üretimi 3 milyon 301 bin tondan, 2000 yılında 3 milyon 163 bin tona düşmüştür. 2000 yılı üretimi 2001 yılına göre % 16 oranında azalmıştır. Buna göre, 2000 yılı gübre üretimi 3 milyon 163 bin ton iken, 2001 yılında 2 milyon 628 bin tona düşmüştür. 2002 yılında gübre üretimi tekrar %32 oranında artarak 3 milyon 472 bin ton olmuştur. 2003 yılında ise gübre üretimi % 4 azalarak 3 milyon 318 bin ton olmuştur.

2002 yılında 2001 yılına göre özellikle üre ile DAP gübresinin üretiminde artış görülmektedir. 2003 yılında 2002 yılına göre sadece amonyum nitrat (%26N) gübresinin üretiminde % 6 oranında bir artış olmuş ve üretim 961 bin tondan, 1 milyon 21 bin ton' a çıkmıştır.

2003 yılı kimyevi gübre üretimi 2002 yılına göre % 5 azalmış, 2001 yılına göre % 26 artmış, 2000 yılına göre % 5 artmış, 1999 yılına göre % 1 artmış, 1998 yılına göre de % 13 azalmıştır. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından yapılan IV. Gübre Danışma Kurulu raporunda 2002 ve 2003 yıllarında kimyevi gübre üretimimizin 2000 ve 2001 yıllarına göre artmasının temel nedeni, 2001 yılında yaşanan ekonomik krizin etkilerinin azalması ve İGSAŞ'ın deprem hasarını gidererek normal üretimine geçmesi şeklinde belirtilmiştir.

1999-2003 Yılı Gübre Üretimi (Ton)

Gübre Cinsi	1999	2000	2001	2002	2003
AS	158.600	171.980	190.671	193.649	94.208
AN(%26N)	1.077.666	1.070.276	866.424	960.556	1.021.259
AN(%33N)	64.514	21.958	62.281	98.356	3.146
ÜRE	150.172	105.817	116.061	448.882	389.389
TSP	87.501	66.590	44.481	60.604	86.550
DAP	236.022	138.318	87.996	163.698	170.795
KOMPOZE					
FİZİKİ TOPLAM	3.301.135	3.162.709	2.627.986	3.471.816	3.317.743
AZOT	729.867	696.913	587.715	837.927	775.290
FOSFOR	434.863	385.572	297.834	407.238	416.437
POTAS	70.895	60.001	59.954	78.031	82.790
TOPLAM B.B.M.	1.235.625	1.142.486	945.503	1.323.196	1.274.517

Kaynak: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Cinslerine Göre Gübre Tüketimi

Kimyevi Gübre Tüketimi

Türkiye’de 1986-1996 döneminde en fazla kullanılan gübre çeşitleri sırasıyla; % 26’lık amonyum nitrat, kompoze(20.20.0), Üre, diamanyumfosfatdır. %21 ‘lik amonyum nitrat ve normal süper fosfat gübreleri ise 1988 yılından sonra tüketilmemektedir. 1986-1994 yılları arasında bazı gübre çeşitlerinin tüketiminde azalmalar olurken, bazı gübre çeşitlerinin tüketimi de artmıştır. %26’lık amonyum nitrat tüketimi, 1 milyon 389 bin tondan, 1 milyon 429 bin tona, üre 499 bin tondan 617 bin tona, diamonyumfosfat 426 bin tondan 447 bin tona yükselirken, kompoze (20.20.0) gübresi 797 bin tondan 688 bin tona %21’lik amonyum sülfat gübresi ise, 420 bin tondan 239 bin tona düşmüştür.

1991-2000 dönemindeki gübre tüketimlerine bakacak olursak; kompoze gübreleri 1 milyon 267 bin tondan 1 milyon 682 bin tona, Üre gübresi 595 bin tondan 842 bin tona yükselmiş, %26 ‘lık amonyum nitrat tüketimi 1 milyon 218 bin tondan 1 milyon 157 bin ton, %21’lik amonyum sülfat 418 bin tondan 328 bin tona düşmüştür

1996-2002 döneminde ise; %33’lük amonyum nitrat gübresi tüketimi 192 bin tondan % 249’luk artışla 670 bin ton olmuştur. Triple süper fosfat gübresi 60 bin tondan % 59 azalma ile 24 bin ton olmuştur. % 26’lık amonyum nitrat gübresi % 26, diamonyum fosfat gübresinde ise % 33’lük azalma görülmektedir. 1991 yılına göre 2000 yılı gübre tüketimi %17 artarken, 1999 yılına göre 2000 yılı gübre tüketimi % 5 azalmıştır.

1999-2003 Yılı Gübre Tüketimi (Ton)

Gübre Cinsi	1999	2000	2001	2002	2003
AS	322.102	328.420	250.528	295.748	347.843
AN(%26N)	1.226.696	1.156.915	884.989	957.211	1.072.899
AN(%33N)	614.824	581.114	561.246	670.027	774.880
ÜRE	1.000.001	842.010	718.737	718.524	771.018
AN(%30N)		118	5.986		
TSP	48.039	45.564	29.842	24.516	38.935
DAP	631.626	630.317	431.094	383.883	504.053
KOMPOZE					
FİZİKİ TOPLAM	5.581.069	5.294.202	4.262.343	4.528.859	5.093.693
AZOT	1.485.624	1.378.597	1.132.555	1.199.130	1.340.867
FOSFOR	637.924	628.776	470.258	474.418	546.145
POTAS	80.675	82.095	67.820	73.567	83.622
TOPLAM B.B.M.	2.204.223	2.089.468	1.670.633	1.747.115	1.970.634

Kaynak : Tarım ve Köyişleri Bakanlığı

2002 yılında ki gübre tüketimi 1999 yılına göre %18, 2000 yılına göre ise % 14 oranında azalırken, 2001 yılına göre ise % 6 oranında artmıştır. 2003 yılında gübre tüketimi 2002 yılına göre % 12 oranında artarak, 5 milyon 92 bin ton olmuştur. 2003 yılı cinsler bazında kimyevi gübre tüketimi, 2002 yılı ile karşılaştırıldığında, amonyum sülfat gübresi % 17, amonyum nitrat (%26N) % 11, amonyum nitrat (%33 N) % 16, Üre % 7, DAP % 31, Kompoze 20.20.0 ile 15.15.15 gübresinde ise % 10 oranındaki artışa rağmen, 12.30.12 kompoze gübre tüketiminde % 37’lik bir azalma görülmüştür.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığında aldığımız verilere göre; 2003 yılında tüketilen toplam 5.093.693 ton kimyevi gübrenin % 6.8’ni amonyum sülfat gübresi, % 21.1’ni amonyum nitrat (%26N) gübresi, % 15.2’sini amonyum nitrat (%33N) gübresi, % 9.9’nu DAP gübresi, % 21.6 ‘sını Kompoze 20.20.0 gübresi, % 6.6’ sını kompoze 15.15.15 gübresi,

% 15.1'ini üre gübresi ve % 3.7 'sini ise diğer (TSP, 25.5.10, 10.15.25, 10.25.20, 16.0.0, 16.20.0, 12.30.12, P.Sülfat ve P.Nitrat) gübrelere oluştuğu görülmektedir.

Kimyevi Gübre İthalatı

1998 yılında ithalat 1 milyon 744 bin ton iken 2003 yılında 2 milyon 126 bin tona yükselmiştir. 1998 yılına göre gübre ithalatı 2003 yılında %22'lik bir artış göstermektedir.

1998 yılında 397 bin ton olarak ithal edilen amonyum nitrat (%33 N) gübresi % 120 'lık artış ile 2003 yılında 875 bin ton olmuştur. 1998 yılında 533 bin ton olan gübresinden, 2002 yılında 432 bin ton, 2003 yılında ise 541 bin ton ithal edilmiştir. 1998 yılında 72 bin ton olarak ithal edilen kompoze (20-20-0) gübresi % 50 'lik artış ile 2003 yılında 109 bin ton olarak ithal edilmiştir. 1999 yılında ithalat 1 milyon 988 bin ton iken 2003 yılında 2 milyon 126 bin tona yükselmiştir. 2002 yılına göre gübre ithalatı 2003 yılında % 22'lik bir artış göstermektedir. Kimyevi gübrelere yapılan ithalat rakamları kimyevi gübre tüketimleri ile karşılaştırıldığında; 2000 yılı kimyevi gübre tüketiminin % 45'i, 2001 yılı tüketiminin % 42'si, 2002 yılı tüketiminin % 38'i ve 2003 yılı tüketiminin % 42' sinin ithalat ile karşılandığı görülmektedir.

Kimyevi Gübre İhracatı

1996 yılında 32.760 ton olan gübre ihracatı 2001 yılında 190.402 ton, 2002 yılında da 362.236 ton olmuştur. En düşük gübre ihracatı 1997 yılında 9.690 ton olarak gerçekleşmiştir. 2002 yılındaki gübre ihracatı 2001 yılına göre % 90'lık bir artış göstererek, 190 bin tondan 362 bin tona yükselmiştir. Gübre ihracatı 2003 yılında 2002 yılına göre % 66 oranında azalarak 121 bin ton olmuştur.

İhracat miktarımızın diğer ülkelere göre az olmasının nedeni, iç pazara yönelik ürün üretilmesi, hammadde kaynağı bakımından % 90 oranında dışa bağımlı olunması, üretim maliyetlerinin yüksekliği, özellikle de azotlu gübrelere ihracatçı ülkelerle rekabet edebilme şansının bulunmamasından kaynaklanmaktadır.

Gübre Fiyatları

Kimyevi gübre maliyetinin % 80'ini hammadde oluşturmaktadır. Hammaddenin (Doğalgaz, Fosfat Kayası, Dolomit vb.) tamamına yakını dış kaynaklı olup, büyük kısmı AB ülkelerinin dışından ithal edilmektedir. Hammadde fiyatlarının belirlenmesinde hammadde satıcısı ülkelerin korumacılık, politik ve ekonomik tutumları gibi etkenler söz konusudur. Dünya piyasalarında hammadde fiyatları, ile döviz kurlarındaki artış, Ülkemizde üretim maliyetinin artmasına neden olmaktadır. Üretim maliyetlerindeki artış, üretilen gübrenin fiyatının yükselmesine, tüketimin azalmasına ve ithalatın artmasına neden olmaktadır. 2001 yılında yaşanan ekonomik kriz nedeniyle döviz kurlarındaki artış ve belirsizlik, hammaddesinin büyük kısmı dışarıdan temin edilen kimyevi gübrenin maliyetinin artmasına neden olduğundan 2001 ve 2002 yılında talepte daralma meydana gelmiştir. (3)

2003 yılı gübre fiyatlarındaki artışlar 1999 yılı ile karşılaştırıldığında; amonyum sülfat gübresinde 375 kat, amonyum nitrat (% 26N) gübresinde 401 kat, amonyum nitrat (% 33N) gübresinde 455 kat, ürede 494 kat, DAP'ta 283 kat, TSP'de 349 kat, Kompoze (20.20.0) 'da ise 318 kat, Kompoze (15.15.15) gübresinde ise 312 kat artışın meydana geldiği görülmektedir. 1999-2003 yılındaki gübre fiyatları incelendiğinde, 2000 yılında % 37.1 ile % 70.6 arasında, 2001 yılında % 64.9 ile % 130.5 arasında, 2002 yılı gübre fiyatlarındaki artışlar ise % 6.2 ile % 28.5 arasında gerçekleştiği görülmektedir. 2003 yılında en yüksek fiyat

artışı % 41.2 ile TSP gübresinde , % 32.4 ile Üre gübresinde ve % 30.4 ile de amonyum nitrat (%33N) gübresinde meydana gelmiştir.

Sonuç

Türkiye’de birim hektar başına gübre kullanımı 83 kilogram iken, saf besin maddesi olarak kullanılan bu miktar, komşumuz Bulgaristan’da 173 kg, Fransa’da 295 kg ve İngiltere’de 368 kg’dır. Bu değerlerden de açıkça anlaşılacağı gibi; ülkemizde mevcut gübre kullanım düzeyi, önemli artışlara rağmen, tarımı gelişmiş ülkelerde kullanılan miktarlara göre çok düşüktür.

1993-2003 döneminde ülkemizdeki gübre tüketimi miktarlarına baktığımız zaman, şiddetli dalgalanmaların bulunduğu görülmektedir. Gübre tüketiminde yaşanan bu istikrarsızlık, kimyevi gübre politikalarında uygulanan destekleme sisteminin sürekli değiştirilmesi ile birlikte gübre fiyatlarında meydana gelen artıştan kaynaklanmıştır.

Destekleme sisteminin uygulanma şekline kısaca bir bakacak olursak; 1974 yılında baş gösteren petrol krizinden sonra hızla artan gübre maliyetlerinin olumsuz etkilerini çiftçi fiyatlarına yansıtmamak amacıyla kimyevi gübre destekleme uygulamasına başlandığı görülmektedir. İlk olarak 1.7.1986 tarihinden önceki dönemde gübrede uygulanan destekleme gübre dağıtıcı kuruluşlara görev zararı şeklinde verilirken, bu tarihten sonra çeşitlerine göre gübre üretici veya dağıtıcılarına kilogram başına destekleme ödemesi, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu’ndan karşılanarak yapıldı. Kimyevi gübre destekleme ödemesi sanayiciye verilirken 14 Eylül 1994 tarihinden itibaren çiftçiye ödenmeye başlanması ile birlikte, gübre tüketimimiz 1993 yılında yaklaşık 5.5 milyon tondan, 1994 yılında 3.9 milyon tona düşmüştür. 1995 yılında 4.4 milyon ton, 1996 ve 1997 yılında 4.6 milyon ton, olarak gerçekleşen gübre tüketimleri çiftçinin değişen politikalarından nasıl etkilendiğini göstermektedir.

Yine 14 Eylül 1994 ile 27 Kasım 1997 yılları arasında yapılan destekleme ödemeleri çiftçiye yapılırken, 27 Kasım 1997 tarihinden itibaren ise, kimyevi gübre üreten fabrikalara destekleme faaliyetlerinden dolayı 3 ayda bir avans verilmiştir. Ancak bu destekleme şeklinde de çok ilginç bir durum ortaya çıkmıştır. Bu dönemde yapılan destekleme şekli ile çiftçinin kullandığı gübre miktarı 1998 yılında 5.4 milyon ton, 2000 yılında, ise 5.3 milyon ton olarak gerçekleşmiş olup fazla bir değişkenlik göstermemiştir. Kimyevi gübre üreticilerine verilen avansa rağmen, 1998 – 2001 dönemindeki gübre üretim miktarları sürekli azalırken, ithalat ise artmaya başlayarak; 1998 yılında 562 bin ton olan kimyevi gübre ithalatı % 86 oranındaki artış ile 2000 yılında 1 milyon 45 bin ton olmuştur.

Oysa ki Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Gübre Sanayii Özel İhtisas Komisyonu Raporunda da; “karlılığı artacak olan gübre sektörü yükselen gübre talebini karşılamak ve uluslar arası pazarda yerini almak için yeni yatırımlar yapar hale gelecek, ihracat, istihdam ve rekabet gücü artarken ithalat azalacaktır ” ifadesi yer almıştır. Bu nedenle; gübre üreten fabrikaların ülke ekonomisine katkıda bulunmaları için, teknolojilerini bir an önce yenilemeleri gerekmektedir.

Son olarak kimyevi gübre destekleme uygulamaları 21 Eylül 2001 tarihi itibarıyla yürürlükten kaldırılmıştır. Bu dönemde ki kimyevi gübre tüketim miktarları ise sırasıyla, 2001 yılında 4.2 milyon ton, 2002 yılında ise 4.5 milyon ton, 2003 yılında ise 5.1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Görüldüğü üzere tarım kesimi ve ekonomiyi olumsuz etkileyen bu durumunun düzeltilmesi ve tarım alanlarındaki girdi kullanım miktarının artırılarak birim alandan elde edilen ürün miktarının yükseltilebilmesi için, gübre politikasında istikrar sağlanarak, gerekli tedbirlerin bir an önce alınması ile mümkün olabilecektir.

Ancak, gübrelemenin çevrede yaratacağı olumsuz etkilerin önlenmesi ve beklenen verimin alınabilmesi içinde dikkat edilmesi gereken en önemli konu ihtiyaç duyulan cins ve miktarda gübre kullanımınıdır. Bilinçsizce ve gereksiz yere yapılan gübreleme sonucunda beklenen fayda sağlanamayacağı gibi, toprak, su ve bitki kalitesinde de bir takım bozukluklar meydana gelmektedir. Bu konuyla ilgili olarak; 1997 yılında yapılan 1.Tarım Şurası'nda gübre konusunda belirlenen amaç ve hedefler arasında "Tarımsal üretimin artırılması yanında ürün kalitesinin iyileştirilmesi ancak gübrelerin tekniğine uygun bir şekilde kullanılması ile mümkündür. Gübre kullanımı yeterince bilimsel ve etkili bir biçimde yapılmamaktadır. Kullanılacak gübrelerin cins ve miktarlarını belirleyen en etkili yöntem olan analizi ise yaygın ve etkin bir şekilde yapılmalıdır" kararının yer almasına rağmen bugün toprak analizi istenilen düzeyde yapılmamaktadır. Bunların yapılabilmesi için ise; yayım teşkilatının çiftçi ile işbirliği içerisinde bulunarak, araştırma, eğitim ve yayım hizmetlerinin yeterince ve koordineli bir şekilde yapılması sağlanmalı, toprak analiz laboratuvarları yaygınlaştırılmalı ve çiftçiye tekniğine uygun gübre kullanımı konusunda yeterli eğitim ve yayım hizmeti götürülerek, gübre uygulamalarını toprak analiz sonuçlarına göre yapmalarının sağlanması gerekmektedir.

Yine; 1.Tarım Şurası'nda yer alan öneriler kısmında "Gübre tüketiminin bilinçli ve dengeli bir şekilde artırılması için yönlendirici anlayışla, çiftçi gelirini yükseltmeyi amaçlayan, tarımsal yapının düzeltilmesine yönelik, çiftçinin eğitimini ve örgütlenmesini sağlayan tarımsal politikalar uygulanmalıdır " kararının da ne yazık ki uygulanmadığını görmekteyiz. Alınan bu kararların istikrarlı bir şekilde uygulanmasının sağlanabilmesi için, bu yıl yapılacak olan II. Tarım Şurasında da bu konuların ele alınarak, nedenlerinin ortaya konulması gerekmektedir.

Bu nedenle;

- Gübre ambalajları üzerinde üreticilerin anlayabileceği şekilde gübre ile ilgili teknik bilgilere yer verilmelidir. İlgili kanun ve yönetmeliklerin gerektirdiği etiketleme yapılmalı ve bununla ilgili kontrollere önem verilmelidir.
- Gübre sektörü sürekli dışardan gübre hammaddesi ithal etmek yerine, kendi kaynaklarımızdan yararlanacak şekilde hammadde üretimini gerçekleştirmek amacıyla teknolojileri yenilemeleri gerekmektedir.
- Gübrelemede araştırma, üretim, dağıtım ve kredileme zinciri iyi ve sağlam kurulmalıdır.
- Gübre üreten ve tüketenlerin haklarının korunması amacıyla üretilerek veya ithal edilerek piyasaya arz edilen gübrelerin standardına uygunluğunun tespiti amacı ile yapılan piyasa denetimlerinin daha sıkı yapılması gerekmektedir.
- Çiftçiler tarafından talep edilen kaliteli gübre üretiminin sağlanabilmesi ve denetimlerin başarı ile uygulanabilmesi içinde çiftçilerin ve tarımla ilgili kuruluşların karşılaştıkları sorunlu gübrelerle ilgili bilgileri Tarım ve Köyişleri Bakanlığına zamanında bildirmeleri gerekmektedir.
- Gübre sektöründeki AR-GE alt yapısının kurularak geliştirilmesi özendirilmelidir..
- Yayım teşkilatının çiftçi ile işbirliği içerisinde bulunarak, araştırma, eğitim ve yayım hizmetlerinin yeterince ve koordineli bir şekilde yapılması sağlanmalıdır..
- Toprak ve bitki analiz laboratuvarları, bölgelerin özellikleri de dikkate alınarak yurt düzeyinde yaygınlaştırılmalıdır.
- Çiftçiye tekniğine uygun gübre kullanımı konusunda yeterli eğitim ve yayım hizmeti götürülerek, gübre uygulamalarını toprak ve bitki analiz sonuçlarına göre yapılmasının ülkemiz tarımına önemli yararlar sağlayacağı bilinci kazandırılmalıdır.